

Obsah

Úvod	3
Štrukturálne fondy EÚ.....	3
Definícia.....	3
História eurofondov.....	3
Rozdelenie fondov	4
Štrukturálne fondy	4
Rozvoj vidieka	5
Zameranie eurofondov	6
Ponuka pre Slovensko	7
Proces schvaľovania projektov	8
Programovanie.....	9
Zodpovedné orgány	9
Riadiace orgány.....	9
Sprostredkovateľské orgány.....	9
Monitorovacie výbory	10
Platobné orgány	10
Slabé stránky rozhodovacieho procesu v podmienkach SR.....	12
Európsky sociálny fond - Investície do ľudí.....	12
Nariadenie Európskeho parlamentu	13
Poslania ESF.....	13
ESF počas programového obdobia 2007-2013	15
Ciele ESF.....	15
Špecifické oblasti ESF.....	15
Financovanie ESF 2007 - 2013	16
ESF v krajinách EÚ	18
ESF na Slovensku 2007 - 2013.....	18
Situácia na Slovensku v sociálno-ekonomickej oblasti a v oblasti zamestnanosti	19
Priority ESF na Slovensku.....	19
Čerpanie finančných prostriedkov ESF	20
Národný strategický referenčný rámec	20
Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia	21
Operačný program: Vzdelávanie	23
Národné projekty financované ESF	23

Projektovanie a spôsob implementácie národných projektov	24
Hodnotenie Národných projektov	25
Niektoré predošlé projekty ESF na Slovensku	26
Prílohy	27
Príloha č.1 - Národný projekt „Podpora zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím“	27
Príloha č. 2 - Cyklus schvaľovania projektov	29

Úvod

Štrukturálne fondy EÚ

Definícia

Európska únia zahŕňa množstvo regiónov, ktoré prešli rôznym historickým, kultúrnym, sociálnym a ekonomickým vývojom. Na riešenie jednotlivých problémov, ktorým čelí a ktorým uzná za potrebné sa venovať, vytvára EÚ rôzne nástroje. Na vyrovnanie regionálnych rozdielov v rámci EÚ bol vytvorený systém finančných nástrojov, ktorý je známy pod pojmom štrukturálne fondy.¹

Štrukturálne fondy Európskej únie (ďalej ŠF EÚ), alebo eurofondy, sú kľúčové finančné nástroje na podporu štrukturálnych zmien v kľúčových oblastiach - zamestnanosti, kvalifikovanosti, vzdelanosti obyvateľstva a poľnohospodárstva.

História eurofondov

V preambule Rímskej zmluvy, ktorú v roku 1957 pri vzniku Európskeho spoločenstva podpísali jeho zakladajúce štáty, sa uvádza, že spoločenstvo sa bude usilovať o znižovanie ekonomických rozdielov medzi regiónmi a sociálnymi skupinami podporou zaostávajúcich a znevýhodnených regiónov. Nástrojmi takto definovanej regionálnej politiky sa stali štrukturálne fondy. Prvé dva, Európsky sociálny fond a Európsky poľnohospodársky riadiaci a garančný fond, boli založené v roku 1958 ako rezortné fondy, Európsky fond regionálneho rozvoja bol vytvorený o 17 rokov neskôr, v roku 1975 s cieľom pridelenia časti príspevkov členských štátov do rozpočtu chudobnejších krajín. Základ kohéznej politiky zameranej na odstránenie prekážok na jednotnom trhu pre znevýhodnené štáty položil Jednotný európsky akt prijatý v roku 1986. V roku 1988 prehodnotila Európska rada fungovanie fondov solidarity a vyčlenila na ne 68 miliárd ECU. Zmluva o Európskej únii, ktorá vstúpila do platnosti v roku 1993, označila kohéziu za jeden z hlavných cieľov EÚ a umožnila vytvorenie Kohézneho fondu. V tom istom roku vyčlenila Rada na kohéziu politiku takmer 177 miliárd ECU, čo predstavuje jednu tretinu rozpočtu Európskeho spoločenstva. Spolu so štrukturálnymi fondmi bol vytvorený nový finančný nástroj na riadenie rybolovu. Amsterdamská zmluva potvrdila dôležitosť kohézie a zdôraznila potrebu spolupráce pri znižovaní nezamestnanosti.

Európska rada v Berlíne v marci 1999 zreformovala štrukturálne fondy a upravila fungovanie Kohézneho fondu. Na tieto nástroje vyčlenila celkom 213 miliárd eur.

---

¹ www.transparentnefondy.sk

Spomínaných 213 miliárd eur bolo dostupných v rokoch 2000 až 2006 na zlepšenie ekonomickej situácie znevýhodnených regiónov, oblastí so zvláštnymi hendikepmi a ohrozených spoločenských skupín. Tieto prostriedky predstavovali viac ako 35 % rozpočtu Európskej únie a pochádzali najmä z bohatších členských štátov. Príspevky do fondov vzrástli za posledné desaťročie až štvornásobne a ich použitie pomáha nielen samotným prijímateľom pomoci, ale aj ich prispievateľom. Bohatšie krajiny totiž môžu profitovať z nových investičných príležitostí a z ekonomického a technologického transferu know-how do slabších regiónov.

Rozdelenie fondov

Štrukturálne fondy

Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRD/ERDF)

ERDF je určený na hospodársky a sociálny rozvoj Európskej únie znižovaním rozdielov medzi znevýhodnenými regiónmi a medzi sociálnymi skupinami. Jeho konečným cieľom je vytváranie nových pracovných príležitostí.

Finančná pomoc ERDF je určená najmä na:

- podporu malých a stredných podnikov;
- podporu produktívnych investícií;
- rozvoj infraštruktúry;
- posilnenie miestneho rozvoja.

Európsky sociálny fond (ESF)

ESF je hlavným finančným nástrojom, ktorým Európska únia transformuje svoje strategické ciele v oblasti politiky zamestnanosti do konkrétnych aktivít zameraných na zlepšenie odbornej kvalifikovanosti, ďalej na systémy vzdelávania a následný rast pracovného potenciálu občanov Spoločenstva. Fond bol založený Zmluvou z Ríma (25. 3. 1957) a je najstarším štrukturálnym fondom EÚ.

Pomoc z ESF je nasmerovaná na:

- zaradenie nezamestnaných a znevýhodnených sociálnych skupín do pracovného života;
- boj proti dlhodobej nezamestnanosti;
- uľahčenie integrácie mladých ľudí do pracovného procesu;
- adaptáciu pracujúcich na procesy modernizácie v priemysle;
- vyrovnanie príležitostí pre ženy a mužov;
- integráciu postihnutých osôb do pracovného života.

Kohézny fond

Kohézny fond bol založený s cieľom prispieť zo strany Európskej únie na financovanie infraštrukturálnych projektov v oblasti dopravy a životného prostredia. Financovanie z Kohézneho fondu zahŕňa projekty, finančne a technicky nezávislé etapy projektov, skupiny projektov alebo schémy projektov pre dopravnú a environmentálnu infraštruktúru. Financovať možno aj predbežné a technické štúdie, štúdie realizovateľnosti a technickej pomoci. Zodpovednosť za konečný výber projektov a stanovenie úrovne ich financovania nesie Európska komisia, ktorá posudzuje osobitne každý projekt.

Rozvoj vidieka

Európsky poľnohospodársky záručný fond

Jeden z hlavných nástrojov štrukturálnej a regionálnej politiky EÚ (t.j. štrukturálnych fondov) podporujúci adaptáciu poľnohospodárskych štruktúr na dlhodobé štrukturálne zmeny v poľnohospodárstve, rozvoj poľnohospodárskej infraštruktúry, rozvoj a obnovu vidieka, vidieckeho dedičstva a lesov.

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka

Je určený na podporu rozvoja vidieka a pomoc farmárom v zaostávajúcich regiónoch. Zároveň podporuje adaptáciu poľnohospodárskych štruktúr na dlhodobé štrukturálne zmeny, rozvoj poľnohospodárskej infraštruktúry, obnovu vidieka, vidieckeho dedičstva a lesov.

Európsky fond pre rybné hospodárstvo

Kladie si za cieľ nasledovné:

- Zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva;
- Životné prostredie a krajina;
- Zlepšenie kvality života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva;
- Prístup LEADER.

Nórsky fond

Na základe dohody medzi EÚ a krajinami EZVO Nórske kráľovstvo, Island a Lichtenštajnsko poskytnú v období od 1. mája 2004 do 30. apríla 2009 Slovenskej republike a ďalším štátom finančnú pomoc. Počas obdobia piatich rokov bude Slovenskej republike poskytnutá celková suma 67 mil. EUR, pričom 95% tejto sumy bude poskytnutých zo zdrojov Nórskeho kráľovstva.

Cieľom tejto pomoci je prispieť k zmierneniu hospodárskych a sociálnych rozdielov v Európskom hospodárskom priestore prostredníctvom grantov na investičné a rozvojové projekty v nasledovných prioritných oblastiach:

- Ochrana životného prostredia
- Podpora trvalo-udržateľného rozvoja
- Zachovanie európskeho kultúrneho dedičstva
- Rozvoj ľudských zdrojov
- Zdravie a starostlivosť o deti
- Výskum
- Zavedenie schengenského acquis, posilnenie súdnictva
- Regionálna politika a cezhraničné aktivity
- Technická pomoc súvisiaca s implementáciou acquis communautaire

Kým prvých šesť prioritných oblastí je podporovaných z finančného mechanizmu EHP aj z Nórskeho finančného mechanizmu, posledné tri prioritné oblasti sú výlučne podporované z Nórskeho finančného mechanizmu.

Okrem prioritných oblastí boli určené aj fondy, ktoré by mali slúžiť na pokrytie špecifických oblastí formou blokových grantov. Sú to nasledovné fondy:

- Fond pre mimovládne organizácie;
- Fond technickej pomoci pre implementáciu finančných mechanizmov;
- Fond výskumu;
- Fond na podporu spolupráce medzi školami/štipendiá;
- Fond počiatočného kapitálu;
- Fond know-how.

Zameranie eurofondov

Štrukturálne fondy sa zameriavajú na jasne definované priority - 70 % prostriedkov smeruje do zaostávajúcich regiónov, v ktorých žije asi 22 % obyvateľov EÚ, 11,5 % prostriedkov podporuje ekonomickú a sociálnu konverziu v oblastiach so štrukturálnymi problémami, v ktorých žije 18 % obyvateľov EÚ a 12,3 % prostriedkov prispieva na modernizáciu systému vzdelávania a podporu zamestnanosti. Štyri iniciatívy využívajú 5,35 % finančných prostriedkov štrukturálnych fondov.

Štrukturálne fondy finančne podporujú viacročné programy regionálneho rozvoja, ktoré pripravujú regióny, členské štáty a Európska komisia. Nie sú teda určené na financovanie individuálnych projektov. Vo všeobecnosti môžu byť prijímateľmi pomoci rozpočtové a príspevkové organizácie, samosprávne orgány, mestá a obce, neziskové mimovládne organizácie a v určitých prípadoch aj podnikateľské subjekty.

Konečný prijímateľ pomoci je zodpovedný za prípravu návrhu projektu, za podanie žiadosti o finančný príspevok a za konečnú realizáciu projektu v prípade jeho schválenia. Podstatou poskytovania pomoci zo štrukturálnych fondov je princíp refundácie, čo v praxi znamená, že prostriedky nie sú prijímateľovi vyplácané vopred, ale až na základe uhradených účtovných dokladov potvrdzujúcich realizáciu projektu. Výnimku predstavujú projekty podporované z Európskeho sociálneho fondu v prípadoch, že konečným prijímateľom je subjekt z verejného sektora.. V prípade projektov podporovaných zo štrukturálnych fondov je teda potrebné zabezpečiť kofinancovanie z národných zdrojov, ktoré tvoria verejné prostriedky (štátny rozpočet, rozpočet VÚC, obce, a pod.) a prostriedky konečného prijímateľa pomoci.

Ponuka pre Slovensko

Celková suma prostriedkov určená pre Slovenskú republiku na roky 2007 až 2013 je 11,45 miliardy EUR. Na obdobie rokov 2004 - 2006 to bolo 1,56 miliardy EUR. Projekty podporované z Kohézneho fondu sa realizujú v priemere 5 až 7 rokov, projekty podporované zo štrukturálnych fondov 1 až 2 roky. V prípade aktuálneho programovacieho obdobia sa však všetky uvedené programy budú realizovať v rokoch 2007 - 2013. Posledné projekty musia byť schválené koncom roku 2013. Ich platby však pravdepodobne budú môcť pokračovať aj v nasledujúcich rokoch.

Základnými programovými dokumentmi, ktoré určujú prerozdelenie prostriedkov zo štrukturálnych fondov určených pre Slovenskú republiku na realizáciu zámerov v programovacom období 2007 - 2013 sú: Národný strategický referenčný rámec, Operačné programy.

Operačný program	SPOLU	Fond	RO
Regionálny OP	1 445 000 000	ERDF	MVRR SR
Životné prostredie	1 800 000 000	ERDF, KF	MŽP SR
Doprava	3 206 904 595	ERDF, KF	MDPT SR
Informatizácia spoločnosti	993 095 405	ERDF	ÚV SR
Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	772 000 000	ERDF	MH SR
Zdravotníctvo	250 000 000	ERDF	MZ SR
Technická pomoc	97 601 421	ERDF	MVRR SR
Výskum a vývoj	1 209 415 373	ERDF	MŠ SR
Vzdelávanie	617 801 578	ESF	MŠ SR
Zamestnanosť a sociálna inklúzia	881 801 578	ESF	MPSVR SR
Bratislavský kraj	87 000 000	ERDF	MVRR SR
SPOLU	11 360 619 950	----	----

Po schválení týchto dokumentov Európskou komisiou a po rozpracovaní operačných programov v programových doplnkoch, slovenská strana v spolupráci s Európskou komisiou vypracuje tzv. Rámec podpory Spoločenstva (CSF) - základnú zmluvu o poskytnutí pomoci zo štrukturálnych fondov Európskej únie Slovenskej republiky.

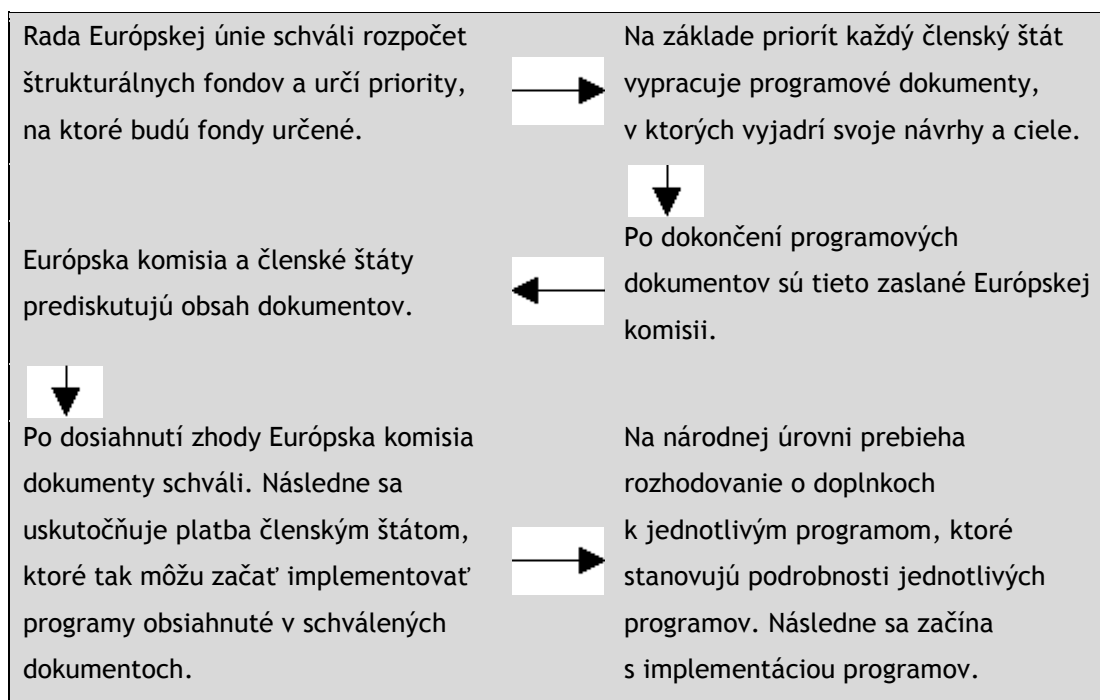
Proces schvaľovania projektov

Proces výberu projektov pozostáva z nasledujúcich krokov:

- programovanie;
- zverejnenie výzvy na predkladanie projektov na internetových stránkach, elektronických alebo tlačенých médiách;
- predloženie projektu Riadiacemu orgánu/sprostredkovateľskému orgánu, ktorý žiadosť zaregistruje;
- údaje zo žiadosti sú prevedené do IT monitorovacieho systému Operačného programu;
- žiadosti sú hodnotené po formálnej stránke pracovníkmi Riadiacemu orgánu/sprostredkovateľskému orgánu. Hodnotia sa nasledovné stránky:
  - o formálne: či je žiadosť vyplnená správne, či sú pripojené všetky požadované dokumenty, či sú splnené pravidlá hospodárskej súťaže, aké sú dopady projektu na životné prostredie;
  - o technické: či je projekt relevantný z hľadiska Operačného programu, či sú aktivity v rámci projektu z hľadiska Operačného programu vhodné, či sú naplnené technické kritériá, či sú výstupy projektu merateľné, atď.
  - o finančné: či má žiadateľ dostatočné vlastné zdroje na uskutočnenie projektu, či náklady na projekt zodpovedajú plánovaným aktivitám.
- výstupom formálneho hodnotenia je Hodnotiaca správa, ktorá odporučí, resp. neodporučí projekty na podporenie;
- projekty, ktoré vyhovel kritériám formálneho posúdenia, predložené **hodnotiacej komisii**, zriadenej pre danú výzvu na predkladanie projektov;
- konečné rozhodnutie o schválení, respektíve neschválení projektov vydáva hodnotiaca komisia v **záverečnej hodnotiacej správe**;
- záverečná hodnotiaca správa obsahuje zoznam schválených projektov, zoznam neschválených projektov a výšku oprávnených nákladov;
- správu komisia predkladá na riadiacemu orgánu programu (projekt je schválený až vtedy, ak je rozhodnutie hodnotiacej komisie potvrdené podpisom vedúceho predstaviteľa riadiaceho orgánu);
- na web stránkach riadiacich/ sprostredkovateľských orgánov zverejnené zoznamy schválených projektov.

Programovanie

Programovanie je procesom tvorby programových dokumentov, prostredníctvom ktorých sa do SR (a jednotlivu do ostatných krajín EÚ, prípadne nečlenských krajín EÚ, ktoré majú právo a možnosť čerpať finančné prostriedky z eurofondov) dostávajú finančné prostriedky do prioritných oblastí. Proces programovania na štátnej úrovni je znázornený schémou.

Zodpovedné orgány

Riadiace orgány

Implementáciu každého programového dokumentu riadi poverený riadiaci orgán. Riadiacimi orgánmi v SR sú ministerstvá, ktoré boli zodpovedné za prípravu jednotlivých programových dokumentov, teda Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR, Ministerstvo hospodárstva, Ministerstvo pôdohospodárstva SR a Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Riadiace orgány sú oprávnené menovať sprostredkovateľské orgány, na ktoré môžu preniesť časť svojej zodpovednosti za riadenie programov.²

Sprostredkovateľské orgány

Riadiace orgány môžu časť svojich úloh v procese riadenia štrukturálnych fondov delegovať na tzv. **sprostredkovateľské orgány pod riadiacimi orgánmi (SORO)**. Sprostredkovateľským orgánom môžu byť implementačné agentúry ministerstiev, regionálne rozvojové orgány, ale aj mimovládne organizácie.

² www.transparentnefondy.sk

Monitorovacie výbory

Monitorovacie výbory sú zriadené ku každému programu implementovaného v rámci SR pri každom riadiacom orgáne a sú zodpovedné za schvaľovanie kritérií výberu priorít jednotlivých programov, monitorovanie výsledkov dosiahnutých v rámci jednotlivých programov a pod. Štruktúra, štatúty, rokovacie poriadky a zápisy z rokovaní sú dostupné na internetových stránkach jednotlivých riadiacich orgánov. MO schvaľujú a upravujú dodatky k programovým dokumentom, materiálne a finančné ukazovatele potrebné na monitorovanie čerpania finančnej pomoci z EU, hodnotia pokrok smerujúci k dosiahnutiu špecifických cieľov štrukturálnej pomoci, t.j. monitorujú výsledky pomoci. Do právomoci monitorovacích výborov tiež spadá schvaľovanie výročných implementačných a záverečných správ o vykonávaní pomoci. V prípade zistenia nedostatkov navrhujú úpravu alebo preskúmanie pomoci za účelom dosiahnutia vytýčených cieľov štrukturálnej politiky. Členmi výborov sú zástupcovia statnej správy, regionálnej a miestnej správy, podnikateľskej sféry a mimovládnych organizácií a sociálnych partnerov.

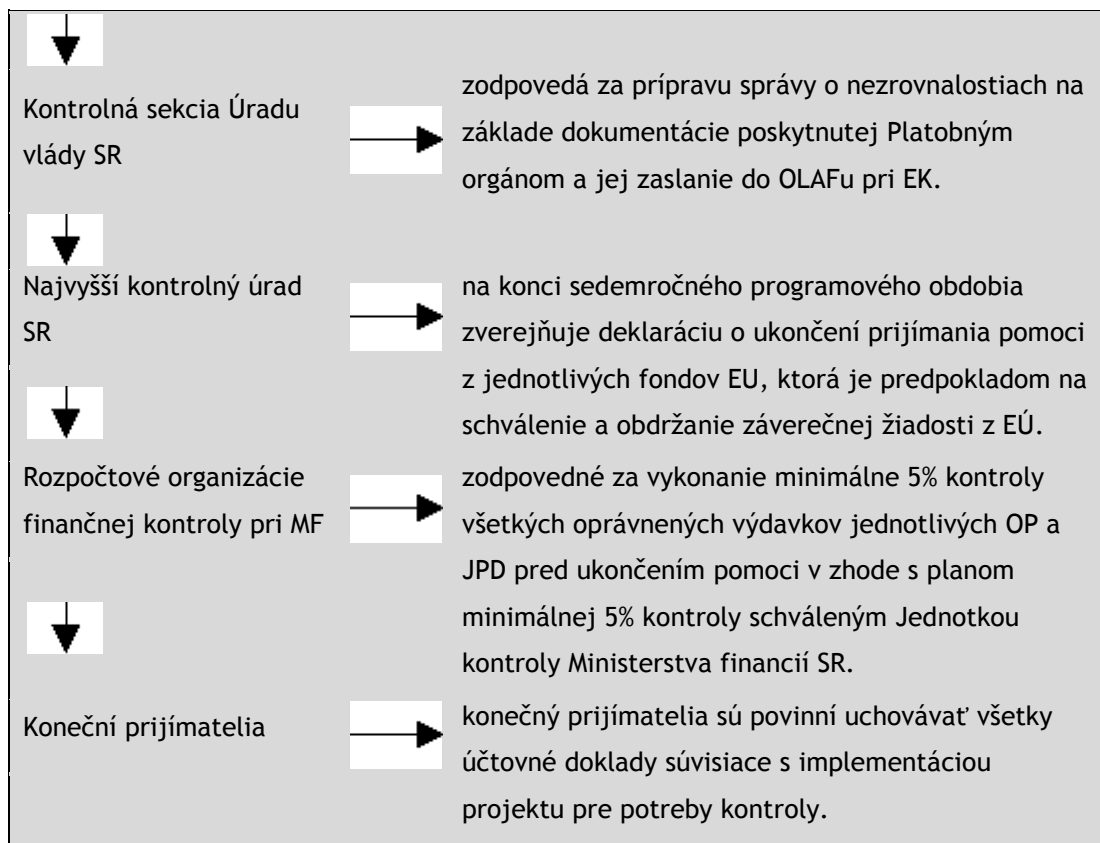
Platobné orgány

Pri platobných inštitúciách je možné rozlišovať medzi platobným orgánom a platobnými jednotkami. **Ministerstvo financií SR (MF SR)** bolo určené ako **Platobný orgán (PO)**, čo znamená, že MF SR je zodpovedné za finančnú kontrolu finančnej pomoci z Európskej únie a taktiež za finančnú kontrolu orgánov statnej správy pôsobiacich v tomto procese. **Platobnými jednotkami** sú jednotlivé **ministerstvá** zodpovedné za implementáciu jednotlivých priorít programových dokumentov, konkrétne ich organizačné zložky (napríklad platobnou jednotkou pre SOP Priemysel a služby je Sekcia organizácie, riadenia a financovania - Odbor rozpočtu a projektov EÚ Ministerstva hospodárstva SR).

Platobný orgán je zodpovedný za:

- koordináciu systému finančného riadenia štrukturálnych fondov;
- koordináciu platobných jednotiek, riadiacich orgánov a sprostredkovateľských orgánov pri finančnom riadení štrukturálnych fondov;
- vykonávanie kontrol na všetkých úrovniach finančného riadenia;
- príjem prostriedkov EÚ, prevod finančných prostriedkov štrukturálnych fondov na príjmový účet príslušného ministerstva;
- prevod finančných prostriedkov štrukturálnych fondov konečnému prijímateľovi/príjemcovi pomoci prostredníctvom platobnej jednotky

Orgány zainteresované do finančného riadenia programov.	
Riadiace orgány	<ul style="list-style-type: none"> → pripravujú operačné programy a ich doplnky, ktoré stanovujú pravidlá financovania → uzatvárajú zmluvy s konečnými prijímateľmi a následne kontrolujú ich žiadosti o platby, pred ich zaslaním jednotlivým platobným jednotkám. → vypracovávajú správy o vnútornom audite a správy o nezrovnalostiach, ktoré zasielajú Platobnému orgánu. → dokumentujú všetky materiály týkajúce sa výdavkov a kontroly finančnej pomoci z EU.
Sprostredkovateľské orgány	<ul style="list-style-type: none"> → na základe rozhodnutia riadiaceho orgánu vykonávajú niektoré právomoci (fyzickú kontrolu projektu, uzatváranie zmlúv s konečnými prijímateľmi a kontrolu žiadosti o platby)
Platobný orgán	<ul style="list-style-type: none"> → zodpovedá za koordináciu a kontrolu všetkých pracovných a účtovných procedúr súvisiacich s prijímaním platieb (predbežných, priebežných a konečných) z EK a prípravu žiadostí o tieto platby na základe žiadosti poskytnutými Riadiacimi orgánmi, respektíve Platobnými jednotkami.
Platobné jednotky	<ul style="list-style-type: none"> → ich úlohou je zabezpečiť synchronný presun prostriedkov EÚ a rozpočtových prostriedkov SR určených na kofinancovanie na účet konečných prijímateľov pomoci a kontrola týchto žiadostí konečných prijímateľov o platbu.
Jednotky vnútorného auditu RO, SORO a Platobného orgánu	<ul style="list-style-type: none"> → uskutočňujú vnútorný audit.
Jednotky kontroly RO a SORO	<ul style="list-style-type: none"> → uskutočňujú minimálnu kontrolu 5% celkových oprávnených výdavkov jednotlivých OP a JPD.
Jednotka kontroly Ministerstva financií SR	<ul style="list-style-type: none"> → zodpovedá za koordináciu a vykonávanie náhodných kontrol projektov v minimálnej výške 5% celkových oprávnených výdavkov jednotlivých OP a JPD.

Slabé stránky rozhodovacieho procesu v podmienkach SR

Väčšina tohto rozhodovacieho procesu je u nás čierna diera. Zverejnená býva spravidla len výzva (na web stránkach RO - informácia o vyhlásení výzvy je zvyčajne aj v tlačенých celoplošných médiách) a zoznam úspešných žiadateľov. Nevieme kto sú hodnotitelia, aké sú bodové hodnotenia jednotlivých projektov, ani dokonca či zmluvy boli uzavreté na projekty, ktoré dostali najviac bodov. Verejnosť (daňovníci) nemá informácie, kto a ako rozhoduje a prerozdelení balíka vo výške viac ako 11 mld. €. Proces prerozdelenia eurofondov na Slovensku je málo transparentný.

Európsky sociálny fond - Investície do ľudí

Európsky sociálny fond (ďalej ESF) je hlavný finančný nástroj Európskej únie na investovanie do ľudí. ESF podporuje zamestnanosť, pomáha ľuďom zlepšovať vzdelanie a zručnosti. To potom zlepšuje ich vyhliadky na pracovné miesta.

ESF vynaloží ročne vo všetkých členských štátoch EÚ viac ako 10 miliárd eur, čo predstavuje viac ako 10 % z celkového rozpočtu Európskej únie. Z historického hľadiska je treba spomenúť, že ESF bol súčasťou pôvodnej Zmluvy, ktorou sa v roku 1957 zakladalo Európske hospodárske spoločenstvo. Vtedajším cieľom bolo propagovať zamestnanosť a zvyšovať príležitosti pre pracujúcich. Po päťdesiatich rokoch a najmä v súčasnej

ekonomickej situácii je zamestnanosť stále na vrchole priorít. Európske snahy sa vyvíjajú tak, aby reagovali na nové výzvy a ponúkli lepšie možnosti všetkým svojim ľuďom.³

„ESF pomáha rozvíjať zamestnanosť podporovaním zamestnateľnosti, obchodného ducha, rovnakých príležitostí a investovaním do ľudských zdrojov.“⁴

Nariadenie Európskeho parlamentu

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1081/2006 z 5. júla 2006 o ESF, definuje osobitné ustanovenia týkajúce sa druhu činností, ktoré sa môžu financovať z ESF. Toto nariadenie ustanovuje nasledovné:

- ESF by mal posilniť hospodársku a sociálnu súdržnosť prostredníctvom zlepšenia pracovných príležitostí. Pomoc z ESF by sa mala zameriavať najmä na:
  - zlepšenie prispôsobivosti pracovníkov a podnikov
  - skvalitňovanie ľudského kapitálu
  - rozširovanie prístupu k zamestnaniu a účasti na trhu práce
  - posilňovanie sociálnej inklúzie znevýhodnených osôb
  - boj proti diskriminácii
  - motivovanie ekonomicky neaktívnych ľudí, aby vstúpili na trh práce
  - podporu partnerstiev pre reformu
- predovšetkým v najmenej rozvinutých regiónoch je potrebné rozširovať a zvyšovať investície do ľudského kapitálu a zvyšovať inštitucionálnu, administratívnu a súdnu kapacitu najmä na prípravu a zavádzanie reforiem
- je potrebné realizovať nadnárodné a medziregionálne akcie s cieľom podpory spolupráce, inovačných činností a využitia horizontálneho prístupu na efektívne a účinné vykonávanie činností podporovaných z ESF je potrebné uplatniť vhodný systém riadenia a partnerstva medzi všetkými územnými a sociálno-ekonomickými činiteľmi, a najmä sociálnymi partnermi a inými zainteresovanými stranami na národnej, regionálnej a miestnej úrovni.

Poslania ESF

- **pomáhať pracovníkom a podnikom prispôbovať sa meniacim hospodárskym pomerom**

V súčasnosti čelí viac ako 200 miliónov pracovníkov v Európe mnohým výzvam, menovite sú to: požiadavky na nové zručnosti, počítačové technológie, globalizáciu, ťažkosti mladých ľudí nájsť prvé zamestnanie, starnutie európskych spoločností a podobne. V dnešnom rýchle sa meniacom svete už neexistuje pojem „zamestnanie na celý život“. To znamená možnosti zmeny a skúšania rôznych zamestnaní, ale na druhej

³Európsky sociálny fond - Investícia do ľudí, informačná brožúra vydaná Úradom pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločností.

⁴MPSVR: Európsky sociálny fond. www.esf.gov.sk

strane aj to, že každý musí udržiavať a aktualizovať svoje vzdelanie a kvalifikáciu a musí sa dokázať prispôbiť novým spôsobom práce.

- **zvyšovať dostupnosť zamestnania a účasť na pracovnom procese**

Pracovné príležitosti sú potrebné pre tých, ktorí si ešte musia nájsť prácu. Mladí ľudia si vyžadujú vzdelanie, ktoré im pomôže nájsť pracovné miesto. ESF poskytuje podporu pre ľudí, ktorí sa chcú vrátiť do práce, napríklad rodičom, ktorí boli doma s deťmi, alebo ľuďom, ktorí prerušili zamestnanie, aby mohli študovať. Zvláštna pozornosť sa tiež venuje tým, ktorým hrozí vylúčenie z trhu práce, najmä postihnutým, prisťahovalcom, ľuďom z menšinových skupín a inak znevýhodneným skupinám.

- **skvalitňovať školenie a kvalifikáciu jednotlivcov prostredníctvom lepšieho vzdelávania a školiacich systémov**

Akcie ESF zlepšili prístup ku školeniu pre všetkých. Jedným z príkladov je zabezpečenie starostlivosti o komunikačné potreby nepočujúcich, aby neboli vylúčení zo získavania pracovných príležitostí.

- **podpora partnerstiev medzi zamestnávateľmi, odbormi a mimovládnyimi organizáciami pri reforme zamestnanosti a začleňovania osôb na trh práce**

- **posilňovanie sociálneho začleňovania znevýhodnených osôb a boj proti diskriminácii na trhu práce**

Aktivity podporované ESF zmenili životy mnohých ľudí. Akcie ESP rozvinuli zručnosti a vyhliadky na pracovné miesta. Pomohli aj pri nachádzaní lepšej rovnováhy medzi prácou a rodinnými záväzkami. ESF tiež podporuje ženy pri vstupe do nových profesií, pri postupe v zamestnaní a pri návrate do práce. Pomáha starším pracovníkom - napríklad ukončiť štúdiá. Akcie ESF tiež podávajú pomocnú ruku mladým, ktorí práve vstupujú na trh práce.

- **podpora činností na zlepšenie kapacity a účinnosti verejnej administrácie a verejných služieb**

ESF podporuje modernizáciu verejných služieb, aby sa zaistilo ich účinné poskytovanie. Tento prvok je dôležitý pre oblasť vzdelávania a zamestnania vo verejných službách. Môže mať veľký vplyv aj na rozbiehanie sa firiem, environmentálne služby, znižovanie byrokracie a papierovania, ochranu zdravia a spotrebiteľa a potravinové a pracovné normy.⁵

---

⁵Európsky sociálny fond - Investícia do ľudí, informačná brožúra vydaná Úradom pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločností.

ESF počas programového obdobia 2007-2013

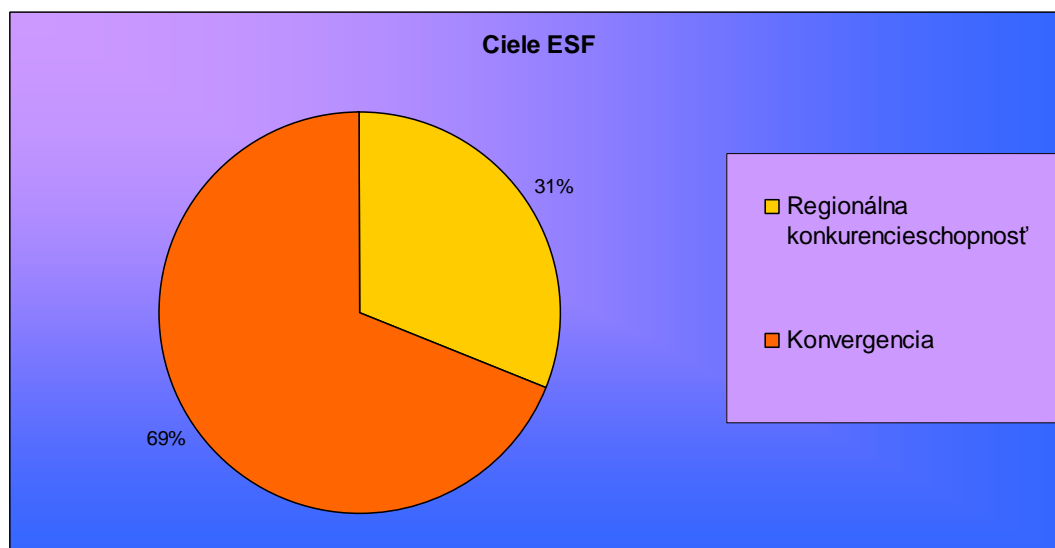
Ciele ESF

V aktuálnom programovom období 2007 - 2013 boli stanovené dva základné strategické ciele:

- **Konvergencia**
- **Regionálna konkurencieschopnosť**

Cieľ Konvergencia - financovanie sa zameriava na zlepšenie tvorby pracovných miest a zamestnaneckých príležitostí, čím sa blahobyť a zamestnanosť v regióne približuje k priemeru EÚ.

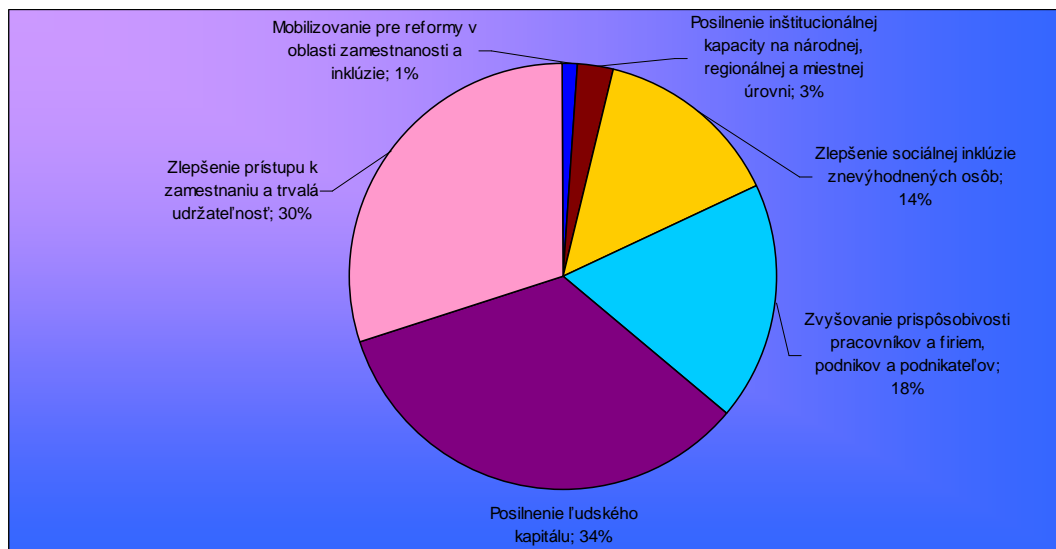
Cieľ Regionálna konkurencieschopnosť - financovanie sa zameriava na podporu pracovnej sily a trhu práce v krajinách a regiónoch za účelom vybudovania úspešného a konkurencieschopného hospodárstva, ktoré je schopné súťažiť v rámci globálnej konkurencie.

Relatívny blahobyť meraný podľa HDP na obyvateľa určuje, či krajina alebo región spadá pod cieľ Konvergencia alebo cieľ Regionálna konkurencieschopnosť. Vyšší príspevok z ESF získajú konvergenčné regióny.

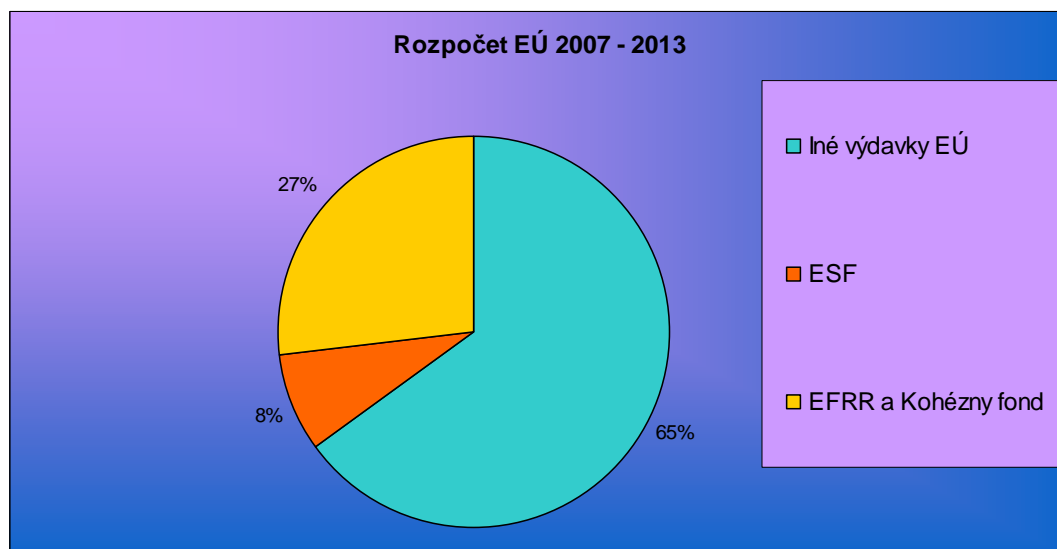
Špecifické oblasti ESF

Na dosiahnutie svojich cieľov ESF financuje projekty a programy v šiestich špecifických oblastiach z hľadiska vytvárania pracovných miest a pomoci pri ich obsadzovaní pracovníkmi. Napríklad projekt v rámci „zlepšenia sociálnej inklúzie znevýhodnených osôb“ môže priamo reagovať na potreby odbornej prípravy pracovníčok z radov imigrantiek, zatiaľ čo iný projekt v rámci „zvyšovania prispôsobivosti pracovníkov a firiem, podnikov a podnikateľov“ môže podporiť zdieľanie pracovných miest v spoločnostiach.

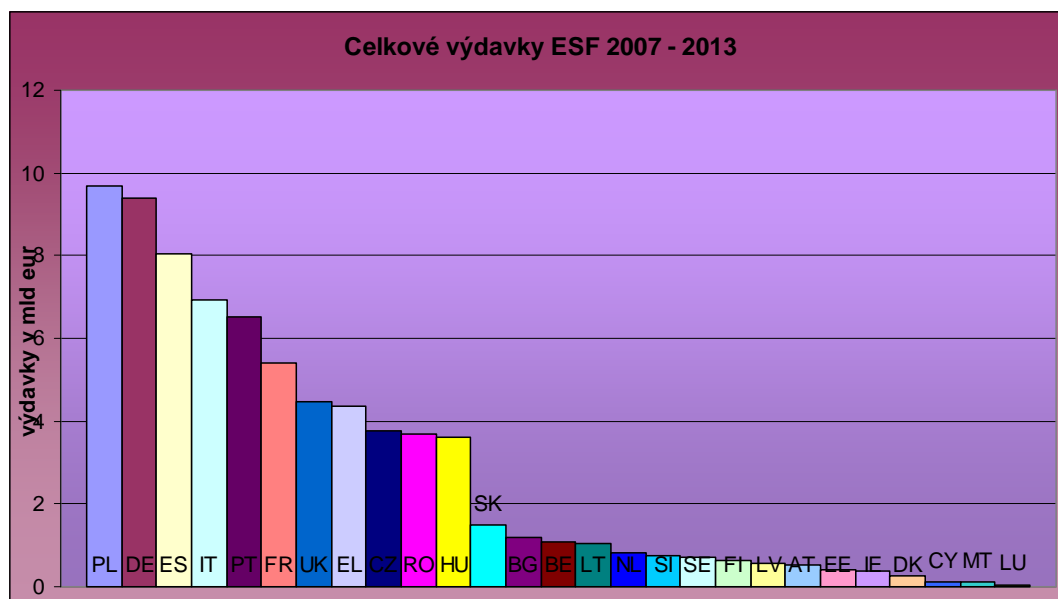
Financovanie ESF 2007 - 2013

ESF minie v období rokov 2007 - 2013 viac ako 75 miliárd eur na vytvorenie ďalších a lepších pracovných miest v Európe. Na tomto grafe môžeme vidieť, že štrukturálne fondy celkom tvoria 35% výdavkov EÚ, čo je viac ako tretina.

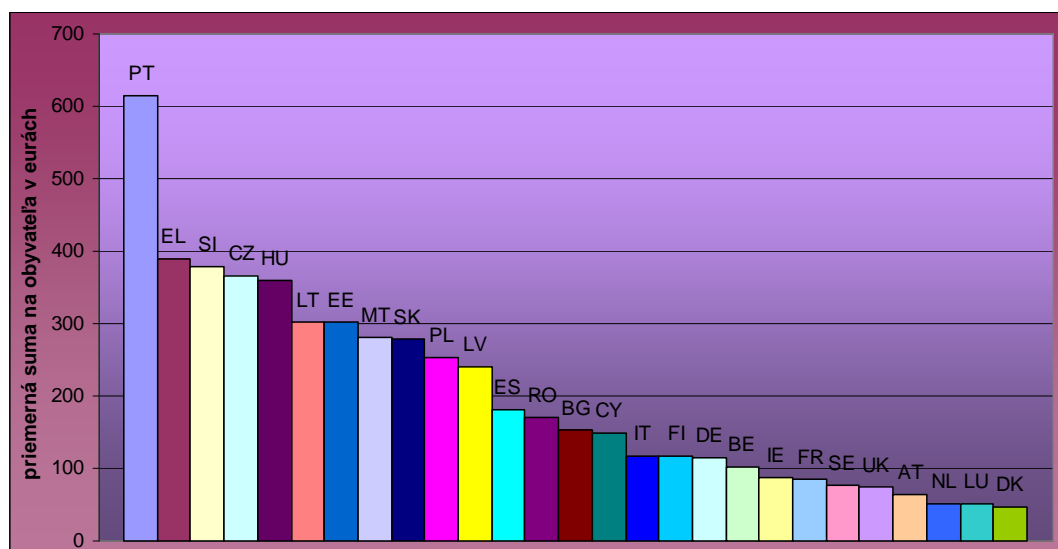

Nasledujúci graf zobrazuje celkové výdavky ESF v programovom období 2007 - 2013 podľa členenia jednotlivých členských štátov EÚ.

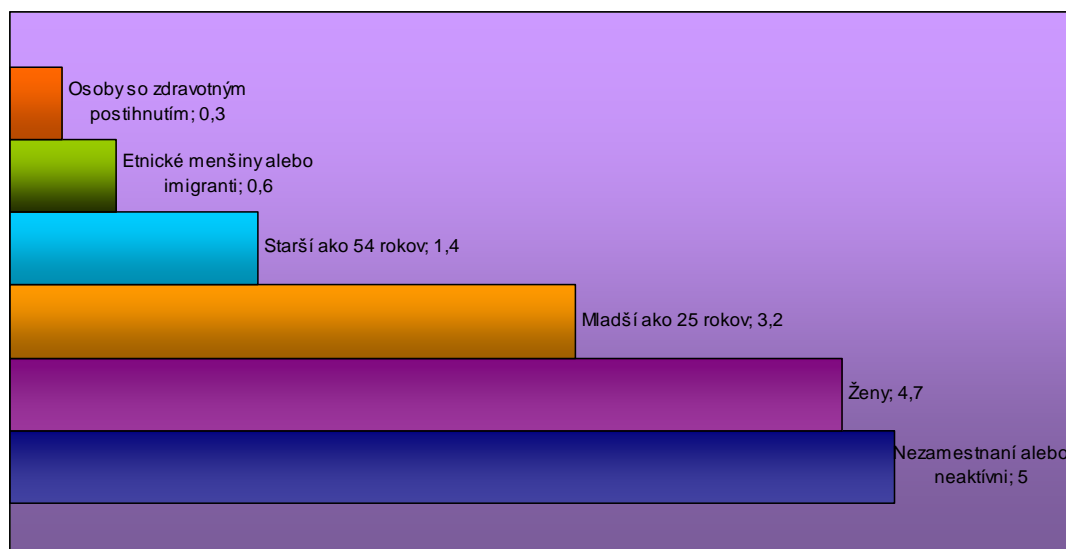

Lepšiu predstavu získame, ak porovnáme financovanie z ESF na jedného obyvateľa v členských štátoch.

Z grafu je zrejmé, že nové členské štáty dostávajú pomerne viac prostriedkov z ESF, čo je v súlade s faktom, že ich ekonomiky musia „doháňať“ staršie členské štáty. To v praxi znamená, že finančné prostriedky putujú do krajín a regiónov, ktoré ich najviac potrebujú s cieľom zabezpečiť, aby celá EÚ napredovala ako celok.

Nasledovný graf nám vyjadruje, kto má úžitok z finančných prostriedkov EÚ a v akom rozsahu. Ide o číselné údaje v miliónoch osôb, ktoré vyjadrujú ročný priemer.

ESF v krajinách EÚ

Schéma financovaná ESF v Spojenom kráľovstve ponúkla dlhodobu nezamestnaným príležitosť 12-mesačného pracovného umiestnenia. Tri štvrtiny zúčastnených ďalej pokračovali v zamestnaní, školení alebo vzdelávaní sa.

Nezamestnanosť Rómov obvykle presahuje priemerné hodnoty. Preto boli v Španielsku vytvorené zvláštne školiace kurzy, financované ESF, na obsadenie špecifických pracovných miest pre Rómov.

Vo Francúzsku ESF financoval špeciálnu ‚inštruktorskú‘ službu pre sluchovo postihnutých, aby mohli v zamestnaní napredovať.

V Portugalsku dospelí ľudia, ktorí neukončili strednú školu, využili nový systém podporovaný ESF, aby získali osvedčenie na neformálne vzdelanie. Vďaka tejto certifikácii si mohli zúčastnení zlepšiť svoju pracovnú situáciu alebo sa vrátiť k formálnemu, napríklad vyššiemu vzdelaniu.

V Českej republike financuje ESF takzvaný projekt ‚VIP Kariéra‘, ktorý pomáha absolventom českých škôl získať prvé pracovné miesto.

V Poľsku získali ženy podporu pre spustenie vlastných podnikateľských aktivít, ktorá bola v rozpätí od školenia počítačovej gramotnosti po poradenstvo vo vedení malej firmy.

ESF na Slovensku 2007 - 2013

Na úvod je dôležité poznamenať, že v oblasti poskytovania finančných prostriedkov z programov EÚ vstupuje Slovensko do svojho druhého programového obdobia (prvé bolo realizované v rokoch 2004 - 2006), a to je významná historická skutočnosť. Práve v tomto programovom období bude SR prvýkrát využívať prostriedky štrukturálnych fondov počas celej dĺžky jeho trvania.

Stratégia, ktorú uplatňuje Slovensko pri získavaní financií z ESF, spočíva v odvážnom prístupe k riešeniu vysokej miery nezamestnanosti a značných regionálnych rozdielov. Finančné prostriedky sú mierené na reorganizáciu systému školstva a zlepšovanie príležitostí pre znevýhodnené skupiny. Vďaka tomuto prístupu zlepši Slovensko kvalifikáciu svojej pracovnej sily, zníži rozdiely v zamestnanosti jednotlivých regiónov a podporí rýchly hospodársky rast krajiny.⁶

Situácia na Slovensku v sociálno-ekonomickej oblasti a v oblasti zamestnanosti

Ekonomika na Slovensku je v súčasnosti veľmi výrazne ovplyvnená celosvetovým vývojom v podmienkach globálnej ekonomickej krízy. Postupne sa však situácia začína stabilizovať, čo je viditeľné napríklad v spomaľovaní poklesu hrubého domáceho produktu (HDP), ktoré by malo pokračovať aj v poslednom štvrtroku 2009. Podľa Štatistického úradu SR sa prepád slovenskej ekonomiky v treťom kvartáli tohto roka spomalil na 4,9 percent. Ešte vlani slovenské hospodárstvo vzrástlo o 6,4 percent, pod vplyvom krízy sa však jeho výkon tento rok postupne prepadol o 5,6 percent v prvom a 5,3 percent v druhom štvrtroku. Slovenská ekonomika bola tento rok výrazne zasiahnutá výpadkom zahraničného dopytu, taktiež pod vplyvom celosvetovej hospodárskej krízy. Po oživení aktivity v budúcom roku by však už malo Slovensko s rastom na úrovni takmer 2 percentá patriť medzi najrýchlejšie sa rozvíjajúce krajiny Európskej únie (EÚ).⁷

Čo sa zamestnanosti týka, situácia môže byť vyjadrená pomocou následnej tabuľky, kde je viditeľný postupný nárast nezamestnanosti v roku 2009.

Ukazovateľ	2009									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Počet uchádzačov o zamestnanie (tis.)	269,5	289,6	311,8	325,6	336,9	348,6	355,9	355,0	368,0	369,0
Miera evidovanej nezamestnanosti v %	9	9,7	10,3	10,9	11,4	11,8	12,1	12,1	12,5	12,4

Priority ESF na Slovensku

Strategickým cieľom finančných prostriedkov z ESF na Slovensku v období 2007-2013 je zvýšiť konkurencieschopnosť a výkonnosť regiónov a hospodárstva ako celku. Toto sa dosiahne pomocou opatrení zameraných na riešenie štrukturálnej nezamestnanosti a regionálnych rozdielov v zamestnanosti v celej krajine. V regióne Bratislava bude pozornosť venovaná aj opatreniam pre zamestnanosť s cieľom zvýšiť

⁶ Európsky sociálny fond na Slovensku, 2007 - 2013, informačný leták.

⁷ www.tasr.sk

konkurencieschopnosť. Stratégia ESF na Slovensku bude presadzovaná na základe dvoch operačných programov:

- Zamestnanosť a inklúzia
- Vzdelávanie

Dôležité je tiež poznamenať, že Úroveň financovania ESF sa v rôznych regiónoch líši v závislosti na ich relatívnom bohatstve. Vzhľadom k tomu, že Slovensko (okrem regiónu Bratislava) má HDP na jedného obyvateľa nižší než 75 % priemeru EU-25, je oprávnené prijímať pomoc v rámci cieľa konvergencia. Región Bratislava je oprávnený prijímať pomoc v rámci cieľa regionálnej konkurencieschopnosti a zamestnanosti, pretože má HDP na jedného obyvateľa vyšší než 75 % priemeru EU-25.⁸

Čerpanie finančných prostriedkov ESF

V podmienkach Slovenska je čerpanie finančných prostriedkov z ESF realizované prostredníctvom národných projektov alebo tzv. dopytovo orientovaných projektov, ktoré schvaľuje MPSVaR a realizujú ich jednotlivé ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny. Finančná podpora ESF môže mať formu nenávratných individuálnych alebo globálnych grantov, návratných grantov, zliav na úrokoch z pôžičiek, záručných fondov a pod. Finančné prostriedky z ESF však nemožno získať napríklad na úroky z dlhov, nákup nábytku, vybavenia, dopravných prostriedkov, infraštruktúry, nehnuteľností a pozemkov.

Operačný program	Financovanie Spoločenstvom	Národný podiel	Finančné prostriedky celkovo
OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia	881 801 578	155 612 045	1 037 413 623
OP Vzdelávanie	617 801 578	109 023 811	726 825 389
Celkovo	1 499 603 156	264 635 856	1 764 239 012

Národný strategický referenčný rámec

Nové programové obdobie 2007 - 2013 nadväzuje na čerpanie štrukturálnych fondov EÚ v predchádzajúcom období. Národný strategický referenčný rámec (ďalej NSRR) je základným strategickým a plánovacím dokumentom SR pre využívanie fondov EÚ v rokoch 2007 - 2013. Obsahuje analytickú, syntetickú, realizačnú a hodnotiacu časť. Skladá sa z regionálnych a sektorových častí, ktoré sú tvorené sektorovými a regionálnymi operačnými programami. NSRR poskytuje komplexný pohľad na súčasný stav hospodárskeho a sociálneho rozvoja Slovenska a jeho regiónov, na bariéry ďalšieho rozvoja i návrhy na ich prekonanie prostredníctvom rozvojových priorít a stratégií. NSRR stanovuje národné priority, ktoré sú financované zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu v programovom období 2007 - 2013 v súlade s politikou súdržnosti, ktorá je

⁸ Európsky sociálny fond na Slovensku, 2007 - 2013, informačný leták

strategickým pilierom EÚ a v nadväznosti na Strategické usmernenia Spoločenstva, ktoré definujú rámec využitia fondov na európskej úrovni.

EÚ stanovila na obdobie 2007 - 2013 tri hlavné ciele politiky súdržnosti a NSRR zabezpečuje, že pomoc EÚ prostredníctvom európskych fondov bude Slovenskom využitá v súlade so stanovenými cieľmi:

- **Konvergencia**
- **Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť**
- **Európska teritoriálna spolupráca**

Stratégia NSRR je postavená na troch strategických prioritách, ktoré sa Slovensko bude snažiť prostredníctvom 11 operačných programov a financovania projektov v programovom období 2007 - 2013 naplniť:

1. **Infraštruktúra a regionálna dostupnosť** - zvýšenie vybavenia regiónov infraštruktúrou a zvýšenie efektívnosti s ňou súvisiacich verejných služieb.
2. **Vedomostná ekonomika** - rozvoj zdrojov trvalo udržateľného ekonomického rastu a zvyšovanie konkurencieschopnosti priemyslu a služieb.
3. **Ľudské zdroje** - zvýšenie zamestnanosť, rast kvality pracovnej sily pre potreby vedomostnej spoločnosti a zvýšenie sociálnej inklúzie rizikových skupín.

Stratégia NSRR definuje aj takzvané horizontálne priority v štyroch oblastiach, ktoré sú prierezovými témami všetkých ostatných tematických a územných priorít a sú premietnuté do všetkých operačných programov a ich jednotlivých priorít:

- A. **marginalizované rómske komunity** - zvýšenie zamestnanosti a vzdelanostnej úrovne príslušníkov marginalizovanej rómskej komunity a zlepšenie ich životných podmienok;
- B. **rovnosť príležitostí** - zlepšiť rovnosť príležitostí pre všetkých a predchádzanie všetkým formám diskriminácie;
- C. **trvalo udržateľný rozvoj** - zabezpečenie environmentálnej, ekonomickej a sociálnej udržateľnosti ekonomického rastu;
- D. **informačná spoločnosť** - rozvoj inkluzívnej informačnej spoločnosti.⁹

Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia

SR bude využívať finančné prostriedky z ESF na spolufinancovanie aktivít prostredníctvom MPSVaR SR v rámci jedného operačného programu, a to Operačného

⁹ MVaRR: *Národný strategický referenčný rámec Slovenskej republiky na roky 2007 - 2013.*
Bratislava: MVaRR 2007

programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia (ďalej ZaSI), ktorého globálnym cieľom je „Rast zamestnanosti, pokles nezamestnanosti, sociálna inklúzia a budovanie kapacít.“¹⁰

Operačný program ZaSI je dokument, ktorý určuje stratégiu rozvoja Slovenska v oblasti ľudského kapitálu. Reaguje na problémy Slovenska, a to predovšetkým: vysoká miera nezamestnanosti v porovnaní s priemerom EÚ, vysoký podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovej nezamestnanosti, nízka mobilita a flexibilita pracovnej sily, nedostatočná úroveň znalosti a zručnosti, relatívne vysoká miera chudoby a sociálneho vylúčenia osôb z marginalizovaných skupín.

Vyššia zamestnanosť bude podporená opatreniami, ktoré povedú k investíciám do pracovnej sily a k znižovaniu dlhodobej nezamestnanosti. Zlepšovanie úrovne kvalifikácie, najmä v zraniteľných častiach populácie, prispeje k sociálnej inklúzii, najmä so zreteľom na rómske komunity. To bude mať za následok okrem iného aj znižovanie rozdielov medzi regiónmi v miere nezamestnanosti. K prioritám patrí:

1) podpora rastu zamestnanosti:

Vznik a udržateľnosť pracovných miest budú podporené rastom adaptability pracovníkov, podnikov a podporou podnikania. Konkrétne akcie by mohli zahŕňať napríklad zaistenie na mieru šitých kurzov pre dlhodobo nezamestnaných, a to v oblastiach, v ktorých je momentálne málo pracovníkov. To prispeje k zníženiu štrukturálnej nezamestnanosti v odľahlých regiónoch.

2) podpora sociálnej inklúzie:

Program podporí rovné príležitosti pre prístup na trh práce a integráciu znevýhodnených skupín, najmä so zreteľom na opomínané rómske komunity. Okrem toho program podporí akcie na zaistenie rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom a potreby v súvislosti so starostlivosťou o deti - na pomoc s integráciou a reintegráciou rodičov na trh práce.

3) podpora zamestnanosti, sociálnej inklúzie a budovania kapacít v regióne Bratislava:

Zvláštna pozornosť sa bude venovať aj regiónu Bratislava, aby sa zvýšila zamestnanosť, sociálna inklúzia a adaptabilita a aby sa tiež v danej oblasti zlepšila verejná správa. Táto podpora bude zameraná najmä na potrebu vytvoriť konkurencieschopnú spoločnosť založenú na znalostiach.

4) budovanie kapacít a zlepšovanie kvality verejnej správy:

---

¹⁰ MPSVaR: *Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia*

Fond podporí aktivity zamerané na zlepšenie kvality ľudských zdrojov vo verejných službách a mimovládnych organizáciách a kvality služieb, ktoré podporujú. Vo verejných správach a mimovládnych organizáciách, ktoré pôsobia v oblasti zamestnania a sociálnej politiky, boli zavedené systémy riadenia kvality.¹¹

Operačný program: Vzdelávanie

Tu sa bude klásť dôraz na dokončenie reforiem systému školstva a na budovanie kultúry zameranej na učenie, ktorá je potrebná, pokiaľ má vzniknúť mobilnejšia, vzdelanejšia a kvalifikovanejšia pracovná sila schopná vytvoriť vysoký udržateľný ekonomický trst a naplniť potreby spoločnosti založenej na znalostiach.

1) Reforma vzdelávania a odbornej prípravy

K opatreniam bude patriť zvýšenie kvality obsahu a pedagogických procesov, aby absolventi škôl a univerzít mali také vedomosti, ktoré sú žiadané na trhu práce. Podpora pôjde do ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja, ktoré sú hnacím motorom rozvoja smerom k spoločnosti založenej na znalostiach.

2) Celoživotné vzdelávanie ako základný princíp spoločnosti založenej na znalostiach

Opatrenia pomôžu založiť kultúru celoživotného vzdelávania rozvíjajúcu zásadné kompetencie a zručnosti a dostupnú všetkým občanom Slovenska po celý ich život. Takáto kultúra občanom umožní zvyšovať kvalifikáciu podľa požiadavky zamestnávateľov. Jedným zo sektorov, ktorému bude venovaná zvláštna pozornosť, bude zdravotníctvo.

3) Podpora pre ľudí so zvláštnymi vzdelávacími potrebami

Pozornosť sa zameria na ľudí so zvláštnymi vzdelávacími potrebami s dôrazom na rómske komunity, čo podporí boj proti ich marginalizácii v spoločnosti.

4) Moderné vzdelávanie pre spoločnosť založenú na znalostiach v regióne Bratislava

Tu bude zvláštna podpora venovaná aktivitám v oblasti celoživotného učenia a vzdelávania, ktoré pomôžu rozvinúť zásadné schopnosti, mobilitu a zručnosti potrebné pre dlhodobé zvyšovanie konkurencieschopnosti regiónu Bratislava.¹²

Národné projekty financované ESF

Národný projekt (ďalej NP) je súhrnom aktivít a činností, na ktoré sa vzťahuje poskytovanie pomoci. Tieto aktivity a činnosti sú vykonávané najmä v oblastiach zamestnanosti, bezpečnosti práce, rodinnej politiky a celoživotného vzdelávania. Súčasťou NP môžu byť aktivity a činnosti, ktoré slúžia na overenie predpokladov

¹¹ MPSVaR: Európsky sociálny fond na Slovensku, 2007 - 2013, informačný leták

¹² MPSVaR: Európsky sociálny fond, www.esf.gov.sk

realizácie národného projektu. NP sú realizované buď formou priameho zadania alebo prostredníctvom výzvy na predkladanie projektov. Realizácia NP môže vychádzať zo zákona (alebo iného právneho predpisu), resp. ide o projekty, ktoré majú celonárodnú pôsobnosť, sú unikátne a realizovať ich môže výlučne iba jeden subjekt, alebo ide o vytvorenie a implementáciu pilotného projektu, najmä v oblasti sociálnych, zdravotných služieb a aktivačných podnikov s cieľom podpory udržateľnej zamestnanosti.¹³

Projektovanie a spôsob implementácie národných projektov

Každý európsky projekt musí vychádzať z nejakej myšlienky, ktorá je zárodkom každého projektu. Musí fungovať na premyslenej logistike a musí byť zarámčovaný do existujúcej štruktúry a pokrytý príslušnými metódami. pri tvorbe projektového návrhu je potrebné brať do úvahy základné zásady tvorby projektov, ktoré zohrávajú veľkú rolu v hodnotiacom procese, ale aj pri úspešnom naplnení cieľov projektu v realizačnej fáze. patria medzi ne: transparentnosť, úprimnosť, odôvodnenosť, realistickosť, zacielenosť, načasovanie, spolupráca, komunikácia, viaczdrojovosť, trvácnosť.

Úspešný projekt musí byť vypracovaný v súlade s týmito špecifickými podmienkami:

- **projekt je projektom budúcnosti** : odzrkadľuje budúce zámery, ktoré majú niečo rozvíjať a zlepšovať
- **projekt je multidisciplinárny**: na projekte sa podieľajú rôzni odborníci, pretože iba multidisciplinárny náhľad na riešenie nejakého problému môže prispieť ku kvalite a realistickému prístupu
- **projekt je jedinečný**: jedinečnosť spočíva v originalite, inovatívnosti, mieste realizácie, spôsobe realizácie, vo výstupoch a pod.
- **projekt vyžaduje pravidelnú a špecifickú organizáciu a individualizovaný dohľad**: dôležité je určiť osobnú zodpovednosť manažérov projektu za jednotlivé aktivity a odborný monitoring projektu
- **projekt je prínosný pre všetky zainteresované skupiny**: pri tvorbe projektu je nutné mať na mysli, že projekt má byť prínosom nielen pre konečného prijímateľa, ale najmä pre cieľové skupiny, región, krajinu a EÚ ako celok.

Správne a taktické „ingrediencie“ sú základom kvalitne spracovaného projektu, ktoré zabezpečia jeho úspešnosť, sú nimi:

- **Európska dimenzia** (európska pridaná hodnota, komparatívny prístup, partnerstvo)

¹³ MPSVaR: Európsky sociálny fond, www.esf.gov.sk

- **Diverzita príjemcov finančných prostriedkov** (partnerstvá s inými organizáciami)
- **Inovativnosť a pilotné aktivity** (nové metódy práce, nové nástroje alebo výstupy)
- **Citáty z dokumentov EÚ** (citovanie historických prameňov, oficiálnych textov a materiálov EÚ v súvislosti s témou)
- **Aktuality - globálne politiky európskych krajín** (všadeprítomné témy)
- **Výmena dobrých praktík a know-how**
- **Dopad a jeho komunikácia** (využitie a šírenie výsledkov projektu, multiplikačné efekty, nástroje rozvoja a komunikácie)
- **Evaluácia** (interné a externé vyhodnocovanie prípravy, priebehu a účinnosti projektu).¹⁴

Vo fáze implementácie dochádza ku vlastnej realizácii projektu na úrovni konečného prijímateľa/príjemcu pomoci, ktorá môže prebiehať nasledovne:

- o poskytovanie prostriedkov na základe predloženia žiadosti o poskytnutie príspevku
v rámci vlastných vnútorných kapacít
- o s využitím subdodávateľských služieb
- o formou zverejnenia výzvy na predkladanie projektov v zmysle zverejnených schém štátnej pomoci.¹⁵

Hodnotenie Národných projektov

Pojem hodnotenie NP je definované ako posúdenie prínosu realizácie programov a ich súladu s cieľmi stanovenými s ohľadom na efektivitu, účinnosť, relevantnosť a udržateľnosť. Hodnotenie pripravuje odporúčania na zvýšenie efektívnosti realizácie NP na základe informácií, ktoré sú za tým účelom zbierané a interpretované. Proces hodnotenia je rozdelený z hľadiska jeho vykonávania na:

1. **Interné** - vykonávané na základe monitorovacích správ. Predmetom hodnotenia je porovnanie dosiahnutého pokroku v plnení výstupových, výsledkových a finančných ukazovateľov.
2. **Externé** - realizované mimo štruktúr RO nezávislými odborníkmi s cieľom stanoviť relevantnosť a účelnosť podporovaných opatrení vo vzťahu k stanoveným všeobecným cieľom programu ako aj k identifikovaným potrebám.

¹⁴ Kolenčík, M. - Tomašíková, J.: *Eurofondy pre všetkých*

¹⁵ *Ústredie PSVaR: Interný manuál ústredia ako konečného prijímateľa/príjemcu pomoci pre implementáciu Národných projektov v rámci opatrení Sektorového operačného programu Ľudské zdroje*

Výsledky monitorovania a hodnotenia projektov sú prezentované formou správ, ktoré sa podľa charakteru členia na priebežné, výročné a záverečné.¹⁶

Niektoré predošlé projekty ESF na Slovensku

Príprava jazykových a sociálnych zručností uchádzačov a žiadateľov o azyl.

Hlavným cieľom tohto projektu na strednom Slovensku bolo zlepšenie pracovných príležitostí pre tých, ktorí žiadali o azyl alebo ktorí už azyl mali. Tento cieľ bol plnený odstraňovaním niektorých bežných príčin sociálneho vyčlenenia, ako je nízka úroveň jazykových znalostí, vzdelania a kvalifikácie. Po získaní znalostí a zručností mali účastníci väčšiu nádej na získanie pracovného miesta a na to, aby sa stali sociálne nezávislými. Poskytnuté boli kurzy v písaní životopisu, žiadania o prácu, vyplňovanie formulárov a príprave na pohovory. Zaistený bol aj prístup ku komunikačným nástrojom, ako sú počítače, tlačiarne, telefóny, faxy a internet, ktoré by za normálnych okolností k dispozícii neboli.

Príprava na zamestnanie v automobilovom priemysle.

Región východné Slovensko s hlavným mestom Košice má vysokú štrukturálnu nezamestnanosť, aj keď v niektorých sektoroch sú neobsadené príležitosti pre kvalifikovaných pracovníkov. Strojnícka fakulta Technickej univerzity v Košiciach spoločne s niekoľkými spoločnosťami z automobilového sektoru pripravila a implementovala na mieru šité kurzy v spolupráci s potenciálnymi zamestnancami. Účastníci získali príslušné technické a praktické zručnosti, vďaka ktorým 50 % z nich získalo po dokončení kurzu zamestnanie v daných sektoroch - bola to skutočne zodpovedajúca reakcia na štrukturálnu nezamestnanosť.

Poskytnime nové príležitosti.

Tento projekt bol zameraný na zlepšenie prístupu na trh práce a návratu tých, ktorí sa potýkajú so sociálnymi nevýhodami v mnohých ohľadoch - v tomto prípade bývalí väzni. Prostredníctvom národnej a medzinárodnej spolupráce projekt podporil reintegráciu bývalých delikventov bez zamestnania a bral do úvahy vysoké percento Rómov v tejto cieľovej skupine. Pre podporu sociálnej inklúzie projekt využil inovatívne opatrenia. K nim patrilo školenie v sociálnych a manuálnych zručnostiach a pracovných návykoch, pomoc ľuďom, aby si boli vedomí svojich schopností a príležitostí, ako aj požiadaviek trhu práce. Projekt prebiehal vo väznici v Ilave a v ženskej väznici v Nitre-Chrenovej.¹⁷

¹⁶ *MVaRR: Usmernenie Centrálného koordinačného orgánu č. 8/2007. Bratislava: MVaRR 2007*

¹⁷ *Európsky sociálny fond na Slovensku, 2007 - 2013, informačný leták*

Prílohy

Príloha č. 1 - Národný projekt „Podpora zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím“

V tejto časti pôjde o praktickú aplikáciu teoretických podmienok na vypracovanie národného projektu definovaných v podkapitole Projektovanie a implementácia národných projektov na konkrétny projekt Podpora zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím.

Projekt je projekciou do budúcnosti

Splnenie tejto podmienky je vyjadrené hneď v úvode tohto projektu, a to pri definovaní cieľu projektu. Poskytované príspevky sa týkajú nielen samotnej prípravy občana so zdravotným postihnutím na jeho pracovné uplatnenie, ale aj následných budúcich aktivít. Medzi tieto aktivity patrí: vytvorenie pracovných miest, udržanie občana v zamestnaní, udržanie pracovných miest, ba dokonca aj podpora začatia vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti občanom so zdravotným postihnutím. Na základe týchto cieľov je zrejmé, že projekt počíta s budúcim vývojom na trhu práce a prináša komplexné riešenie pre občanov so zdravotným postihnutím.

Projekt je multidisciplinárny

Táto charakteristika úspešného projektu je v tomto prípade viditeľná pri určení personálneho zabezpečenia projektu. Na projekte sa totiž podieľajú rôzni odborníci na jednej strane z manažérskej oblasti a na strane druhej napríklad zamestnanec, ktorý je zodpovedný za publicitu. Odborníkov, ktorí sa aktívne zúčastňujú procesu implementácie tohto projektu, môžeme na základe jeho znenia rozdeliť na dve skupiny: odborný personál v pracovno-právnom vzťahu a administratívny/obslužný personál.

Projekt je jedinečný

Jedinečnosť projektu spočíva v jeho komplexnom pohľade na cieľovú kategóriu, definovanú ako kategória občanov so zdravotným postihnutím. V tomto prípade totiž nejde len o tých občanov so zdravotným postihnutím, ktorí sú definovaní ako uchádzači o zamestnanie. Mnohí občania so zdravotným postihnutím sú síce nezamestnaní, ale úrady práce, sociálnych vecí a rodiny ich neevídujú. Dôvodom môže byť napríklad problematická dochádzka na úrad alebo povinné pravidelné návštevy úradov. Tretiu podskupinu, na ktorú sa projekt zameriava tvoria občania so zdravotným postihnutím, ktorí už sú zamestnaní, teda pôjde o ich udržanie v zamestnaní.

Projekt vyžaduje pravidelnú a špecifickú organizáciu a individuálny dohľad

Organizácia projektu je vyjadrená jednotlivými aktivitami, ktoré projekt navrhuje. Ide o poskytovanie príspevkov, riadenie projektu, publicitu a informovanosť. Individuálny dohľad nad jednotlivými aktivitami je úspešne zabezpečovaný vhodným zadelením a diverzifikáciou personálneho zabezpečenia.

Projekt je prínosný pre všetky zainteresované skupiny

Dôkaz tohto tvrdenia je možné nájsť v časti 2.4 tohto projektu (Prínos realizácie projektu). Projekt je prospešný jednak pre jednotlivé regióny a následne aj pre krajinu ako celok a jednak pre znevýhodnené skupiny na trhu práce, a to tým, že znižuje diskrimináciu, prispieva k napĺňaniu princípu sociálne a eticky priaznivého hospodárenia, umožňuje prístup k využívaniu informačných technológií a znižuje bariéry.

Medzi správne a taktické „ingrediencie“ využité v tomto projekte patria:

Európska dimenzia

Európska dimenzia je vyjadrená korešpondenciou zamerania projektu s európskymi kľúčovými dokumentmi akými sú napríklad: Lisabonská stratégia, Európska stratégia zamestnanosti, Strategické usmernenia spoločenstva a ďalšie.

Diverzita príjemcov finančných prostriedkov

Diverzita je vyjadrená v komplexnom ponímaní cieľovej kategórie projektu. Príjemcami sú občania so zdravotným postihnutím, ktorí sú nezamestnaní a evidovaní na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny, ďalej tí, ktorí sú nezamestnaní a úrady ich neevidujú a nakoniec občania, ktorí už zamestnanie majú.

Dopad a jeho komunikácia

Komunikácia projektu je zabezpečovaná prostredníctvom rôznorodej publicity (časť 7 v projekte).

Dôvodom, úspešnosti tohto projektu je aj splnenie všetkých formálnych náležitostí. Dôležitá je však predovšetkým sociálna dimenzia tohto projektu a myšlienka vyrovnávania príležitostí pre všetkých, pretože aj občan so zdravotným postihnutím je schopný prispieť aktívnym podieľaním sa na trhu práce a tým aj k celkovému napredovaniu a vývoju ekonomiky Slovenska.

Príloha č. 2 - Cyklus schvaľovania projektov

